

Το αστικό τοπίο της Θεσσαλονίκης “δυτικά των τειχών” Το τοπίο στη λογοτεχνία

Νίκος-Γαβριήλ Πεντζίκης, «Μητέρα Θεσσαλονίκη», από το βιβλίο: *Αποψη από τα βορειοδυτικά*, Εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα 1970.

«...Σήμερα κατέχουν θέση σημαντική, λίγο δυτικότερα, επέκεινα της οδού Λαγκαδά, τα στρατιωτικά νεκροταφεία του Ζέτενλικ, μια από τις πιο σπουδαίες διεθνείς πολεμικές νεκροπόλεις. Η έκτασή τους, καθώς αγναντεύουμε τη Θεσσαλονίκη από το Ωραιόκαστρο, σημαδεύεται από τα πολλά, μουντά, πένθιμα δέντρα.

Λίγο παραπάνω, αντίκρυ από το στρατόπεδο Παύλου Μελά, ξεχωρίζει ένας μικρός τύμβος, όπου επί Κατοχής εκτελέστηκαν πάρα πολλοί.

Πίσω από τον τύμβο, δώθε από την ανηφόρα, πού όταν βλέπουμε από το Ωραιόκαστρο κρύβει πίσω της το Νέο Κουκλουτζά, περνάει ένα ρέμα πού στους χάρτες, σημειώνεται ως Δενδροπόταμος. Αυτό το ρέμα, πού δέχεται και τα νερά του Ασβεστοχωρίτικου λάκκου, είναι ο κυριώτερος φυσικός παράγων, χάρις στις διαβρώσεις και απογυμνώσεις πού προκαλεί της καταθλιπτικής αταξίας και ανησυχίας, που παρουσιάζει το τοπίο καθώς προχωρούμε προς τη Νέα Ευκαρπία ή Άνω Λαμπέτ. Το φθινόπωρο, όταν λίγο χορταράκι πρασινίζει ακόμα μπροστά στα σπίτια του μικρού αυτού συνοικισμού, κάτω απ' τις επάλληλες ράχες, που ορίζουν βορεινά τη γραφική κοιλάδα του Ρεντζικιού με τ' Ασβεστοχώρι, το Σανατόριο και το Χορτιάτη στο βάθος, η άποψή του έχει κάτι το παραμυθένιο. Όχι όμως το καλοκαίρι, όπου τα γυμνά βράχια, οι διάσπαρτες πέτρες, τα γυμνά χώματα απομακραίνουν κάθε παρηγοριά από την ψυχή του περιπατητή.

Διερωτάσαι, σε τι μπορεί να οφείλεται η θλιβερή εντύπωση που αποκομίζεις; Μήπως στην εικόνα της μεγάλης φτώχειας, που παρουσιάζει ο συνοικισμός Σταυρουπόλεως, π' άφηκες πίσω; Μήπως οι συνθήκες διαβιώσεως στο άσυλο των απόρων εκεί κοντά; Μήπως το ψυχιατρείο, όπου στον περίβολο του κοιμητηρίου του που δεν υπάρχει πόρτα, μένουν εκτεθειμένα στη διάθεση των σκυλιών, τα κόκκαλα των δυστυχισμένων, θαμμένα πολύ κοντά στην επιφάνεια;

Όλα συμποσούμενα σε κάνουν να νιώθεις ένα πράγμα: Ότι σ' αυτό το σημείο η πόλη και το πνεύμα της έρχονται σε σύγκρουση με τα πλέον αντίθετα και ενάντια στοιχεία, που στρατεύονται για να την κυριέψουν και να τη σκορπίσουν.

Τον καιρό των Βυζαντινών η Θεσσαλονίκη, πιθανόν να μην παρουσίαζε σ' αυτό το σημείο παρόμοια εικόνα δυστυχίας. Μάλλον αυτού και στα πέριξ, ήταν αγρεπαύλεις και κήποι, που ο πληθυσμός των συνέρρεε, εντός του οχυρού περιβόλου όταν τον απειλούσαν με επιδρομές οι βάρβαροι.»